

# Alicia a través de l'espill

Lewis Carroll, en català

Amadeu VIANA

**E**l llibreter d'una desapareguda llibreria del carrer de la Mar, de València, em digué que *A través de l'espill* era un tractat de lògica simbòlica. De sempre,



Lewis Carroll

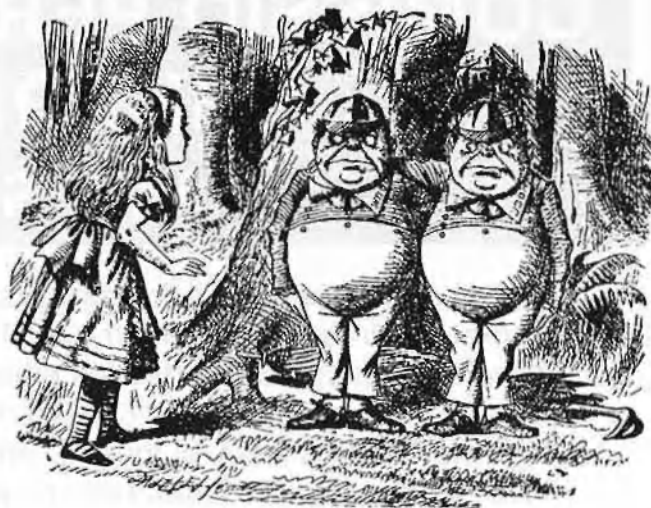
jo l'havia tingut com un llibre per a xiquets. Enric Ferrer me n'havia fet elogis, i anys més tard discutiria amb Sebastià Serrano les característiques del gènere. ¿Qui era Lewis Carroll? Un tímid professor de matemàtiques que a la segona meitat del segle passat escrigué alguns llibres de lògica, i un parell de novel·les delicades dedicades

a una amigueta seua que donarien la volta al món.

Josep Carner s'interessà per *Alicia en terra de meravelles* i en tragué la traducció l'any 1927. *A través de l'espill* n'és la continuació, en certa manera. En el primer volum d'aventures, Carroll féu que l'Alicia s'endinsàs l'lodriguera avall i l'embolicà en un reialme de naips i de conills que tenien pressa. Però els contes per a xiquets d'aleshores no eren tan surrealistes ni proposaven endevinalles insolubles. Carroll jugava amb altres cartes. Es despenjà de la tradició romàntica i complicà les aventures amb paradoxes lògiques. Alguns dels seus poemes tenen formes que avui qualificariem d'avantguardistes. El te de les sis que pren l'Alicia en la Terra de les Meravelles és un agut *disparate* sobre el senyor Temps; el gat a qui demana orientació resulta ser el pitjor dels guies possibles. I així tot.

Però hi ha encara els jocs de paraules, inacabables, difícils. Avui dia aquest és el material de què estan fets els anuncis, a gran escala. Llavors, per a Carroll, era el gran tema. Des d'una altra perspectiva, el savi Wittgenstein escriuria unes molt boniques pàgines sobre el llenguatge i la realitat. Els «jocs lingüístics» eixien de les aventures de l'Alicia per esdevenir una explicació de la precarietat i el trontoll del coneixement humà.

*A través de l'espill* és



Il·lustració original de John Tenniel

l'encís d'aquesta precarietat, la trama d'una imaginació que —com ocorre amb els espills reals i físics— funciona a l'irrevés. Un espill és una fantasia econòmica que tothom té a casa.

Carroll va remarcar aquest fet, i llançà l'Alicia en un món on corries per mantenir-te en el mateix lloc, i retrocedies per arribar a la muntanya pròxima. Per si faltava alguna cosa, l'Alicia havia de jugar una formidable partida d'escacs —un altre simulacre simètric, com l'espill—.

Potser perquè totes les *Alicies* anaven en el mateix cabàs, aquesta segona part no ha estat tan difosa. Tanmateix, els embulls dels diàlegs hi són més punyents, el llenguatge més barroc, en el sentit de desfigurats. El poema *El Barboteixot* és senzillament destrellat. Quan el vaig llegir per primera vegada, el vaig trobar delirant, increïble. Com que el tema és l'artificiositat, la forma és obertament artificial. No crec que es pugui demanar major ajust, ni major respecte per la tradició. No cal dir que, tot plegat, és un despropòsit.

Carroll continuà. Escri-

gué *Sylvie and Bruno* i *The Hunting of the Snark* (en vers), encara més febrils, més delirants. Però supose que és en les *Alicies* on Carroll —encara en la corda humorística, carregada d'afecte i d'ironia— es troba més a gust.

Les *Alicies* tenen una forma de combatre amb l'imaginari que no tindria cap conte de Walt Disney, i en aquell context desentenen prou.

*A través de l'espill* és una barreja on la conversa és el punt més important. La novel·la proposa un joc que s'ha de seguir, invalidant les suposicions del llenguatge ordinari, i arribant fins als límits. En aquest sentit, és un llibre difícil, però també entretingut i original: té poc en comú amb el que es feia a mitjan segle XIX per les nostres terres.

Aquestes pàgines del professor d'Oxford tracen prou consistentment una aventura audaç del país de la infantesa (en què tots creixem). Es situen, per tant, a l'altra banda de la lògica dels adults. Campant per aquella Anglaterra fantàstica, Alicia i les seues Reines munten un desori molt considerable, i una mica subversiu.